

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ДАНИЛІВ СОФІЯ ВІКТОРІВНА

Ю.

УДК 342.922.082.6(477)(043.3)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРИСЯГИ
У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, доцент

Клочко Анатолій Миколайович,

Харківський національний університет внутрішніх справ,
проректор.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Ільков Василь Васильович,

Дніпропетровський окружний адміністративний суд,
суддя;

кандидат юридичних наук

Романов Валерій Петрович,

прокуратура Запорізької області,
прокурор області.

Захист відбудеться 28 лютого 2019 року об 11-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

Автореферат розіслано 25 січня 2019 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. З моменту становлення нашої держави та запровадження інституту публічної служби інститут присяги службовця публічної служби набуває вагомого значення, оскільки адміністративно-правовий статус службовця публічної служби виникає саме з моменту складення присяги публічного службовця.

Здавалося б, прийняття присяги службовцем публічної служби відноситься до таких явищ, які, на перший погляд, наукового аналізу не потребують, між тим присяга є складною загальноправовою категорією, що несе значне функціональне навантаження, яке дотепер належної юридичної та наукової ідентифікації не отримало.

Крім того, дослідження адміністративно-правових засад присяги окремими службовцями публічної служби в Україні має свою новизну та актуальність з огляду на прийняття Верховною Радою України у новій редакції законів України «Про державну службу», «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», з урахуванням прогресивних вітчизняних напрацювань та успішного досвіду реформ у європейських країнах, що регулюють питання проходження публічної служби, зокрема поліцейськими, прокурорами, суддями, державним службовцями тощо, та в яких значну увагу приділено складанню присяги.

Тому з'ясування поняття та значення присяги в інституті публічної служби, адміністративно-правового регулювання як прийняття присяги службовцем публічної служби, так і визначення шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та прядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги має важливе як теоретичне, так і практичне значення з огляду на процес системного законодавчого наближення України до Європейського Союзу, проведення адміністративних реформ в державі та зміни концепції публічної служби.

Внесок у формування теоретичної основи дисертаційного дослідження зробили у своїх працях такі вчені, як В. Б. Авер'янов, С. С. Алексеєв, О. Ф. Андрійко, Г. В. Атаманчук, А. В. Базелюк, О. І. Безпалова, О. М. Бандурка, Л. Р. Біла-Тіунова, В. Т. Білоус, Ю. П. Битяк, О. С. Боєва, В. В. Галуцько, І. П. Голосніченко, О. В. Гончаренко, М. В. Джафарова, О. В. Джафарова, С. Д. Дубенко, В. В. Ільков, М. І. Іншин, Л. І. Каленіченко, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, А. М. Ключко, А. М. Колодій, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Т. О. Коломоєць, В. В. Кравченко, М. В. Кравчук, О. Л. Кравчук, Д. О. Красівський, О. В. Кузьменко, А. В. Маляренко, К. Ю. Мельник, Л. І. Миськів, Т. П. Мінка, Н. Р. Нижник, А. В. Новіков, Ю. Л. Панейко, О. В. Петришин, П. Д. Пилипенко, В. Ф. Погорілко, О. В. Петренко, М. З. Підвальна, П. М. Рабінович, О. І. Радченко, Н. О. Рунова, В. М. Самсонов, В. М. Селіванова, М. В. Синявіна, О. Ю. Салманова,

О. Ф. Скакун, Ю. М. Старілов, О. В. Сковчиляс-Павлів, В. В. Сокурєнко, А. А. Стародубцев, В. М. Тимків, В. П. Тимошук, Ю. О. Тихомиров, Ю. М. Тодик, В. В. Цветков, М. І. Цуркан, Ю. С. Шемшученко, О. М. Ярошенко, Н. В. Янюк, Х. П. Ярмакі та інші фахівці в даній царині, завдяки яким відбувалося становлення інституту публічної служби. Їхні наукові напрацювання стали вагомим науковим доробком при визначенні адміністративно-правових засад прийняття присяги службовцями публічної служби.

Зокрема, питання правового статусу державних службовців, порядок проходження державної служби та значення інституту присяги у сфері публічної служби на монографічному рівні вивчали представники адміністративної науки: А.В. Петришин («Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой логико-понятийный анализ», 1998р.), Ю.П. Битяк («Державна служба в Україні: організаційно правові засади», 2005 р.), М.І. Цуркан («Правове регулювання публічної служби в Україні. Особливості судового розгляду спорів», 2010 р.) та трудового права: М.І. Іншин («Правове регулювання службово-трудоких відносин в Україні: монографія», 2004р.).

Проте спеціальні комплексні монографічні дослідження, присвячені проблематиці інституту присяги службовців публічної служби, сьогодні відсутні. Водночас окремі аспекти присяги службовців публічної служби були висвітлені в дисертаційних дослідженнях таких авторів: М.І. Цуркан «Особливості розгляду адміністративними судами спорів щодо проходження публічної служби в Україні» (2009 р.), в якому детально проаналізовано законодавчі підстави, теоретичні напрацювання та судову практику щодо особливостей звільнення суддів із займаної посади за порушення присяги. Однак хоча ця робота і має важливе наукове значення, її окремі положення, у зв'язку із проведенням реформи судоустрою та судочинства в Україні, втратили своє практичне значення з огляду на ухвалення Верховною Радою України у 2016 році у новій редакції низки законів, що регулюють означене питання, та, відповідно, набуття актуальності новими джерелами права – судової практики; А.В. Маляренко «Підстави відповідальності суддів загальної юрисдикції» (2013 р.), в якій узагальнено проблеми підстав юридичної відповідальності суддів України та окремо розглянуто питання правової суті присяги судді та проблеми відповідальності судді за порушення присяги. Однак, незважаючи на вагоме наукове значення даної праці, окремі положення дисертаційного дослідження також втратили своє практичне значення у зв'язку із розпочатою у 2016 році та ще не завершеною судовою реформою в Україні, тобто у зв'язку із набуттям актуальності новими джерелами права; М.М. Маськовіти «Присяга працівника ОВС України: історико-правовий вимір» (2018 р.), в якій здійснено історіографічний огляд особливостей теоретико-правового розуміння присяги працівника органів внутрішніх справ, визначено історико-правові та методологічні засади присяги працівника органів внутрішніх справ. Водночас, незважаючи на наукове значення даної

роботи, її основні положення втратили своє практичне та актуальне значення з огляду на проведену реформу Міністерства внутрішніх справ у 2015 році та створення Національної поліції як центрального органу виконавчої влади, а також втрату чинності законодавчих актів, які регулювали питання присяги працівників органів внутрішніх справ.

Разом з тим аналіз результатів наявних наукових досліджень щодо проблем правового регулювання присяги у сфері публічної служби свідчить як про відсутність узгодженого розуміння таких понять, як «публічна служба» та «службовець публічної служби», так власне і про значення присяги в інституті публічної служби. Крім того, подальше становлення адміністративного права в умовах процесу європейської інтеграції та реформування адміністративного законодавства зумовлюють необхідність подальших науково-теоретичних досліджень проблемних питань як інституту публічної служби в цілому, так і адміністративно-правових засад присяги у сфері публічної служби.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до положень законів України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», «Про державну службу», «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», відповідає Пріоритетним напрямкам наукового забезпечення діяльності поліції України на період 2015-2019 років, затвердженим наказом МВС України № 275 від 16 березня 2015 року, Пріоритетним напрямкам наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ України на період 2016-2019 роки, схваленим Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ України 23 лютого 2016 року (протокол № 2), комплексній науково-дослідній темі Харківського національного університету внутрішніх справ України «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державна реєстрація № 0113U008197).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на підставі аналізу наукових розробок, узагальнення правозастосовної практики та вивчення міжнародного досвіду здійснити комплексне загальнотеоретичне дослідження сукупності адміністративно-правових норм, які визначають основні принципи, завдання та процедури присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби, а також сформулювати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Виходячи із поставленої мети, в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

- визначити поняття та правову природу публічної служби;
- з'ясувати поняття і значення присяги в інституті публічної служби;
- виокремити та охарактеризувати особливості адміністративно-правового регулювання прийняття присяги службовцями публічної служби в Україні;
- вивчити та узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правового

регулювання прийняття присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні;

- охарактеризувати сутність та види адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання присяги службовцем публічної служби;

- з'ясувати та охарактеризувати підстави притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги;

- здійснити аналіз адміністративно-правового регулювання порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги;

- з'ясувати та охарактеризувати порядок адміністративного оскарження застосування заходів впливу до службовців публічної служби, у зв'язку із порушенням присяги;

- окреслити особливості розгляду в адміністративному судочинстві справ щодо оскарження рішень про притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги;

- розробити практичні рекомендації та запропонувати шляхи удосконалення щодо адміністративно-правового регулювання як прийняття присяги службовцями публічної служби, так і підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади присяги у сфері публічної служби.

Методи дослідження. Основним методом наукового пізнання під час роботи над дисертаційним дослідженням став загальнонауковий діалектичний метод, який дозволив проаналізувати чинне законодавство, що регулює питання присяги службовцями публічної служби у сфері публічної служби. Окрім цього, було використано такі методи, як: *історико-правовий*, за допомогою якого було здійснено аналіз наукової літератури та динаміки розвитку законодавства, що регулює питання визначення правової природи публічної служби в Україні, поняття та значення присяги в інституті публічної служби, визначення процедури прийняття присяги окремими категоріями публічних службовців та започаткування цього інституту в Україні (підрозділи 1.1-1.3). *Діалектичний метод* надав змогу дослідити та обґрунтувати основні поняття, що використовуються в роботі (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1-2.3). *Метод системного аналізу* використовувався під час виконання всіх поставлених завдань дослідження (розділи 1-3). *Методи аналізу та синтезу* було застосовано при доведенні або спростуванні теоретичних положень (підрозділи 1.1-1.3, 2.1-2.4), а *формально-юридичний* – вжито для тлумачення положень законодавства (розділи 1-3). *Порівняльно-правовий метод* використано для порівняння норм національного законодавства, що регулює питання присяги у сфері публічної служби та нормативно-правових актів країн Європи з означеного питання (підрозділи 1.4, 3.3). *Статистичний*

метод застосовано під час дослідження судової практики та судової статистики щодо розгляду в порядку адміністративного судочинства справ про порушення присяги службовцем публічної служби (підрозділи 3.1, 3.2). *Аналітичний метод* надав змогу узагальнити зарубіжний досвід адміністративно-правових засад інституту присяги у сфері публічної служби та окреслити можливості його використання в Україні (підрозділ 3.3). Зокрема, це надало можливість розробити пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства, яке регулює питання як визначення змісту поняття присяги службовця публічної служби, так і питання щодо запровадження юридичної відповідальності стосовно окремих службовців публічної служби за порушення ними присяги (підрозділи 1.3, 2.3). *Метод моделювання* було застосовано у процесі формулювання пропозицій щодо змін до законодавства (підрозділи 3.1, 3.2).

Нормативною основою дослідження є Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, міжнародні договори та угоди окремих країн Європи, що регламентують питання присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади. Для формулювання пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства у частині визначення тексту присяги службовця публічної служби, порядку її прийняття та встановлення юридичної відповідальності за її порушення використовувалось законодавство окремих країн Європи (Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Чеська Республіка, Польща, Литва).

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення адміністративних справ із спорів з відносин з публічної служби, які були розглянуті судами України та у яких судові рішення були оприлюднені в Єдиному державному реєстрі судових рішень, статична інформація щодо цих справ, яка міститься як на офіційному веб-сайті Судової влади України, так і отримана на письмові запити, а також дані, отримані у результаті проведеного анкетування 200 громадян щодо значення присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання та врахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити зміст, принципи, завдання та процедури прийняття присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби та сформулювати авторське бачення шляхів їх вирішення.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень, висновків та рекомендацій, зокрема:

уперше:

– з'ясовано поняття та значення присяги в інституті публічної служби та розроблено уніфікований лаконічний текст присяги для усіх службовців публічної служби в Україні, незалежно від їх належності до законодавчої,

виконавчої чи судової гілки влади, в якому, з урахування досвіду країн Європи, запропоновано визначити обов'язок службовця публічної служби дотримуватись норм Конституції України, етичних принципів та встановити відповідальність за порушення присяги для усіх службовців публічної служби;

– з'ясовано нормативно-правове регулювання прийняття присяги окремими публічними службовцями в Україні та сформульовано пропозиції щодо усунення прогалин у чинному національному законодавстві, що регулює питання процедури прийняття присяги окремими службовцями публічної служби, шляхом внесення відповідних змін до нормативно-правових актів, проекти яких розроблено автором;

– запропоновано та обгрунтовано пропозицію щодо запровадження посилення юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби, яка значною мірою посилить як ефективність дотримання службовцями публічної служби наданої ними присяги, так і недопущення підриву авторитету публічної служби в цілому та органів державної влади;

– обгрунтовано пропозицію запровадження єдиного порядку оскарження рішення суб'єкта владних повноважень про притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги, а саме у судовому порядку, оскільки розгляд оскаржуваного рішення у судовому порядку і розгляд такої справи безстороннім та незалежним судом є гарантією того, що при вирішенні питання законності та співмірності застосування дисциплінарних санкцій відповідної комісії до цього службовця публічної служби буде дотримано юридичні гарантії захисту прав означеної особи у процедурі вирішення вказаного питання;

удосконалено:

– зміст таких оціночних понять у присязі службовця публічної служби, як: «вірність», «чесність», «гідність», «честь», «сумлінність», які є специфічною формою відображення суспільних цінностей;

– інструментарій подальшого вдосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги;

– пропозиції змін до нормативно-правових актів, які регулюють процедуру прийняття присяги Президентом України, народними депутатами України, судьями, прокурорами, поліцейськими, державними службовцями тощо;

– визначення та встановлення диференційованої відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги залежно від покладених на нього повноважень;

дістало подальшого розвитку:

– теоретико-правові положення щодо сутності та правової природи публічної служби, а також значення присяги в інституті публічної служби; запропоновано нове визначення поняття «публічна служба», під яким пропонується розуміти службу в органах публічної влади, через професійну діяльність, на підставі виданого правового акта про призначення на відповідну

посаду, яка спрямована на служіння суспільству та задоволення публічних інтересів, визначених державою, оскільки при дослідженні наукових праць видатних українських вчених та нормативно-правових актів було з'ясовано, що сьогодні визначення поняття «публічна служба» відсутнє, як відсутнє і визначення поняття «службовець публічної служби». Визначення вказаних понять однозначними приписами є перспективним для подальшого наукового дослідження, до якого можливо буде повернутися лише після завершення усіх адміністративних реформ в Україні;

– теоретико-правові положення щодо значення присяги в інституті публічної служби;

– підходи до адаптації зарубіжного досвіду країн Європи щодо правового регулювання процедури прийняття присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні;

– необхідність удосконалення підходів щодо визначення та характеристики юридичної відповідальності службовців публічної служби за порушення присяги при проходженні публічної служби;

– пропозиції щодо посилення юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби при проходженні публічної служби, зокрема запровадження кримінальної відповідальності за порушення присяги.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. Сформульовані в дисертації пропозиції та рекомендації можуть бути використані у:

– *науковій діяльності* – для вдосконалення науково-теоретичних положень публічної служби та подальшого розвитку теоретичної розробки питання визначення диференційованої відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби залежно від покладених на нього повноважень;

– *законодавчій діяльності* – в результаті дослідження сформульовано ряд пропозицій щодо удосконалення законодавства України, зокрема внесення змін до законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Національну поліцію», «Про вибори народних депутатів України», «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про статус народного депутата», Указ Президента України № 380/2011 від 06 квітня 2011 року «Про Порядок складення присяги судді особою, вперше призначеною на посаду професійного судді», Наказ Генеральної прокуратури України № 135 від 05 квітня 2016 року «Про затвердження Порядку складення Присяги прокурора», Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 1453 від 09 листопада 2015 року «Про затвердження Порядку складання Присяги працівниками Національної поліції»;

– *практичній діяльності* – результати дисертаційного дослідження впроваджено в роботу органів державної влади, а саме використано у практичній діяльності Покровської міської ради Донецької області та відділу кадрового забезпечення і проходження служби управління персоналу Головного територіального управління юстиції у Донецькій області при з'ясуванні питання щодо дотримання присяги державними службовцями в

процесі проходження публічної служби, а також враховано рекомендації дисертаційного дослідження щодо регулювання порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги. Крім того, з метою закріплення відповідних норм до поведінки державних службовців на рівні закону та створення відповідних умов для підвищення авторитету державної служби, посилення дисциплінованості, добропорядності, підвищення рівня поведінки державних службовців Покровською міською радою Донецької області та відділом кадрового забезпечення і проходження служби управління персоналу Головного територіального управління юстиції у Донецькій області враховано пропозиції дисертаційного дослідження щодо обов'язкового дотримання службовцями публічної служби етичних принципів і правил поведінки, визначених у присязі, не тільки у робочий час, а і у повсякденному житті, що сприятиме формуванню позитивного іміджу влади та престижу публічної служби, її авторитету (довідка Покровської міської ради Донецької області від 29.10.2018 № 01/18-1430; Довідка відділу кадрового забезпечення та проходження служби управління персоналу Головного територіального управління юстиції у Донецькій області від 31.10.2018);

– *освітньому процесі* – у розробці та викладанні навчальних дисциплін «Публічне адміністрування», «Публічна служба», підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій (довідка ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» від 26.12.2017 № 59);

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності проходження публічної служби.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції дисертації були оприлюднені під час роботи таких науково-практичних конференцій: «Соціально-економічний розвиток в умовах євроінтеграції» (м. Чернівці, 15-16 листопада 2016 р.), «Актуальні питання юридичної теорії та практик: наукові дискусії» (м. Харків, 2-3 грудня 2016 р.), «Одеські юридичні читання» (м. Одеса, 9 листопада 2018 р.), «Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи» (м. Дніпро, 8-9 листопада 2018 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено у десяти наукових публікаціях, з яких: шість наукових статей опубліковано у фахових наукових виданнях України, одна – у науковому періодичному виданні іншої держави, та чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 245 сторінок, з яких: основний текст – 202 сторінки, список використаних джерел (216 найменувань) – 21 сторінка, додатки – 10 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми, стан її наукового розроблення, визначено зв'язок із науковими програмами, планами і темами, висвітлено мету та задачі дослідження, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, апробацію результатів дисертації та публікацій.

Розділ 1 «Загальна характеристика адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби» складається з чотирьох підрозділів, присвячених аналізу сутності та правової природи публічної служби, з'ясуванню поняття та місця присяги службовця публічної служби в інституті публічної служби, дослідженню адміністративно-правового регулювання прийняття присяги службовцем публічної служби та вивченню зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Сутність та правова природа публічної служби, місце присяги у її проходженні»* охарактеризовано вихідні теоретичні положення щодо правової природи публічної служби в Україні. З урахуванням досліджених наукових праць видатних українських вчених та нормативно-правових актів з'ясовано, що наразі відсутнє єдине уніфіковане визначення поняття «публічна служба», не окреслено чіткі критерії віднесення тієї чи іншої служби до публічної. Також відсутнє й уніфіковане визначення поняття «службовець публічної служби». Автором запропоновано власне визначення поняття «публічна служба» та підсумовано, що до остаточного визначення поняття «публічна служба» можливо буде повернутися лише після завершення євроінтеграційних процесів та адміністративних реформу держави.

З'ясовано, що лише у Законі України «Про державну службу» наведено перелік з 28 видів публічної служби, який не є остаточним, відтак автором обґрунтовано необхідність розглянути у даному дисертаційному дослідженні адміністративно-правові засади присяги стосовно службовців публічної служби, перелік яких наведено у пункті 17 статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України, що дозволить більш повно з'ясувати та дослідити основні адміністративно-правові засади та значення присяги в інституті публічної служби стосовно різних службовців публічної служби, головним із завдань яких є об'єднання забезпечення життєдіяльності публічних форм суспільного життя.

У *підрозділі 1.2 «Поняття та значення присяги в інституті публічної служби»* зроблено історичний екскурс щодо започаткування інституту присяги в інституті публічної служби та з'ясовано, що первинно присяга мала зміст релігійного обряду, яким скріплювалось урочисто прийняття особою зобов'язання. Нині присяга має нормативний характер із визначенням юридичної відповідальності за її порушення. Однак стосовно окремих службовців публічної служби присяга ще має символічно-церемоніальний та декларативний характер,

наприклад це стосується присяги народного депутата України.

З'ясовано, що залежно від виду публічної служби є різні об'єкти для присягання, незважаючи на те, що єдиним джерелом влади є народ України. Так, одні службовці публічної служби присягають Україні, інші – Українському народу, а окремі – Україні та Українському народу.

Акцентовано, що не в усіх присягах службовців публічної служби враховано принцип верховенства права, який, з урахуванням досвіду країн Європи, де становлення інституту публічної служби вже відбулось, є головним у діяльності усіх органів влади. Також виявлено, що тексти присяг усіх службовців публічної служби містять оціночні критерії, яким законодавцем на законодавчому рівні однозначних визначень не надано.

З метою усунення прогалин у національному законодавстві та з урахування досвіду країни Європи з означеного питання автором запропоновано власне визначення уніфікованого тексту присяги щодо усіх службовців публічних осіб із включенням у текст присяги вимоги про обов'язкове дотримання етичних принципів і правил поведінки.

У підрозділі 1.3 «Адміністративно-правове регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби в Україні» охарактеризовано адміністративно-правове регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби та з'ясовано, що стосовно низки службовців публічної служби на законодавчому рівні не врегульовано питання про внесення запису про складання присяги до трудової книжки, місця зберігання підписаного тексту присяги; час та місце проведення церемонії складання присяги після призначення на посаду тощо. Запропоновано усунути прогалини у національному законодавстві, що регулює процедури прийняття присяги окремими службовцями публічної служби, шляхом внесення відповідних змін у нормативно-правові акти, проекти яких розроблено автором.

У підрозділі 1.4 «Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні» досліджено інститут присяги у сфері публічної служби в країнах Європи на прикладі таких держав, як: Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Чеська Республіка, Польща, Литва та з'ясовано, що службовці публічної служби у цих країнах складають присягу, текст якої є коротким і лаконічним (виняток становить Франція). З урахуванням досвіду країн Європи, в яких реформування публічної служби вже завершено, запропоновано вдосконалити національне законодавство шляхом надання однозначних визначень поняттям термінів, які наведено у текстах присяг; уніфікації тексту присяги усіх службовців публічної служби та зазначення відповідальності за порушення присяги для всіх службовців публічної служби.

Розділ 2 «Адміністративно-правове забезпечення дотримання присяги службовцем публічної служби» складається з чотирьох підрозділів, у яких проаналізовано питання як дотримання присяги службовцем публічної служби, так і визначення відповідальності за порушення присяги, досліджено

адміністративно-правове регулювання порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги.

У підрозділі 2.1 *«Сутність та види адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання присяги службовцями публічної служби»* проаналізовано вихідні теоретичні положення та нормативно-правові акти, які регулюють питання проходження публічної служби службовцями публічної служби, та встановлено, що такі методи, як переконання, заохочення та примус, щодо дотримання службовцями публічної служби присяги на законодавчому рівні є невизначеними. Також з'ясовано, що чіткого формулювання змісту поняття «адміністративно-правові засоби» серед вітчизняних науковців немає, що спричиняється неоднозначністю підходу сучасних науковців до поняття «правові засоби», різновидом яких, зокрема, є адміністративно-правові засоби.

Крім того, встановлено, що будь-які адміністративно-правові засоби забезпечення, що можуть бути використанні суб'єктами владних повноважень для спонукання службовця публічної служби дотримуватися прийнятої ним присяги, на законодавчому рівні відсутні, а розроблення відповідних методичних рекомендацій щодо цього питання викликає певний сумнів з огляду на таке. Так, обов'язок служити Українському народові, який, з огляду на положення Основного Закону, є головною метою в діяльності будь-якого службовця публічної служби, такий службовець бере на себе умовно добровільно, адже, не склавши присягу, особа не набуває статусу службовця публічної служби, як добровільно погоджується і на певні обмеження, що пов'язані з проходженням публічної служби, а тому розроблення та застосування адміністративно-правових засобів до особи, яка присвячує своє служіння Україні та Українському народові на добровільній основі, є недоцільним.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративно-правове регулювання відповідальності за порушення присяги службовцями публічної служби»* досліджено та охарактеризовано індивідуалізуючи ознаки складу порушення присяги службовцем публічної служби як окремого виду правопорушення, та з'ясовано, що для вирішення питання про притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги необхідною є наявність усіх індивідуалізуючих ознак складу порушення в сукупності, а це визначення та встановлення об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони, оскільки відсутність хоча б однієї з них свідчить про відсутність юридичної відповідальності за порушення присяги. Зокрема, про це неодноразово було наголошено судами в судових рішеннях при розгляді адміністративних справ щодо оскарження наказів суб'єктів владних повноважень про звільнення із займаної посади за порушення присяги.

У підрозділі 2.3 *«Порушення присяги службовцями публічної служби як підстава юридичної відповідальності»* проаналізовано та охарактеризовано як окремо, так і у сукупності відокремлені види юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби та визначено особливості у

їх застосуванні. Наприклад, цивільно-правова відповідальність може застосовуватися незалежно від притягнення службовця публічної особи до дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності за порушення присяги.

Здійснено аналіз положень Закону України № 2543-VII від 18 вересня 2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» та з'ясовано, що вперше впроваджено механізм порядку регресного стягнення із службовця публічної служби завданої шкоди, зокрема і у зв'язку з порушенням присяги.

У підрозділі 2.4 «Адміністративно-правове регулювання порядку притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги» звернено увагу, що припинення перебування особи на публічній службі на підставі порушення присяги може бути здійснено за дисциплінарний проступок, а подальше звільнення на цій підставі унеможливорює повторне прийняття такої особи на публічну службу, відтак рівень юридичних гарантій захисту прав зазначеної особи у процедурах вирішення питань застосування цієї санкції відповідальності має бути таким самим, як і при звільненні з органу влади за вчинення дисциплінарного правопорушення.

З'ясовано, що, незважаючи на те, що підстави для кожного виду відповідальності мають бути самостійними, не повинні дублюватися чи повторюватися, розкриватися в іншому виді або через інший вид, наразі до службовця публічної служби, який порушив присягу, разом із притягненням до дисциплінарної відповідальності суб'єктом владних повноважень застосовуються й інші види юридичної відповідальності.

Розділ 3 «Адміністративно-правові та адміністративно-процесуальні гарантії дотримання прав службовців публічної служби при притягненні до відповідальності за порушення присяги» складається з трьох підрозділів, у яких досліджено питання оскарження застосування заходів впливу до службовців публічної служби у зв'язку із порушенням присяги, визначено перспективи розвитку правового регулювання присяги у сфері публічної служби та можливості удосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги.

У підрозділі 3.1 «Адміністративне оскарження застосування заходів впливу до службовців публічної служби у зв'язку з порушення присяги» встановлено, що переважна більшість службовців публічної служби мають право на оскарження відповідних рішень про притягнення до відповідальності за порушення присяги як безпосередньо до спеціального органу – кваліфікаційно-дисциплінарної комісії (стосовно яких визначено такий порядок оскарження), так і в судовому порядку. Водночас, оскільки щодо народних депутатів України та осіб, які проходять альтернативну службу

тощо, питання притягнення до відповідальності за порушення присяги на законодавчому рівні є неврегульованим, то, відповідно, і нормативно-правове визначення порядку оскарження такого рішення є відсутнім. Зроблено висновок, що, незважаючи на наявність альтернативного права на оскарження рішень про притягнення до відповідальності за порушення присяги, службовці публічної служби надають перевагу оскарженню вказаних рішень у судовому порядку. Вказане пов'язано з тим, що відповідна кваліфікаційно-дисциплінарна комісія при ухваленні рішення щодо застосування того чи іншого виду стягнення вже означила свою позицію, відтак її висновок є упередженим стосовно службовця цієї установи, тоді як розгляд оскаржуваного рішення в судовому порядку і розгляд такої справи безстороннім та незалежним судом є гарантією того, що при вирішенні питання законності та співмірності застосування дисциплінарних санкцій відповідної комісії до цього службовця публічної служби буде дотримано юридичні гарантії захисту прав означеної особи в процедурі вирішення вказаного питання.

З'ясовано, що єдиним недоліком оскарження таких рішень у судовому порядку є певна тривалість розгляду таких справ, що наразі пов'язано з проведенням судової реформи в Україні, яка розпочата у 2016 році та ще не завершена, та фінансової складової, яка полягає у сплаті витрат на правову допомогу тощо.

У підрозділі 3.2 «Оскарження притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги в порядку адміністративного судочинства» здійснено аналіз статистичних даних, наведених як у звітах Державної судової адміністрації України, так і в Єдиному державному реєстрі судових рішень щодо розгляду адміністративними судами справ із спорів з відносин з публічної служби у 2015-2016 роках, та встановлено тенденцію щодо збільшення кількості таких справ. Вказане пов'язане із тим, що службовці публічної служби, у разі незгоди із рішенням суб'єкта владних повноважень щодо притягнення їх до юридичної відповідальності за порушення присяги, в основному реалізують своє право на захист в судовому порядку шляхом подання відповідного позову до адміністративного суду.

Звертається увага, що національними судами при вирішенні питання щодо законності дій суб'єкта владних повноважень пропритягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги пріоритетними для застосування є норми спеціальних законів України, які регламентують питання проходження служби службовцями публічної служби тощо.

У підрозділі 3.3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання підстав, змісту та порядку притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги» з метою з'ясування думки суспільства щодо необхідності та значимості інституту присяги у публічній службі було здійснено опитування 200 респондентів, які в цілому схвалюють

наявність цього інституту, однак висловили певні зауваження щодо існуючого порядку притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги. Так, на думку респондентів, законодавець повинен відійти від формалізму у питаннях щодо притягнення до відповідальності за порушення присяги стосовно окремих службовців публічної служби та повинен запровадити єдиний дієвий механізм щодо виконання складеної присяги усіма службовцями публічної служби, а не лише тих службовців, у текстах присяг яких міститься посилання на юридичну відповідальність за порушення присяги.

Наголошується на необхідності у подальшій розробці та прийнятті нормативно-правових актів, цілком присвячених регламентації притягнення до юридичної відповідальності службовців публічної служби за порушення присяги, щодо яких питання ще не є визначеним.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання щодо визначення адміністративно-правових засад присяги у сфері публічної служби, а також шляхів її удосконалення. У результаті дослідження сформульовано низку положень та висновків, спрямованих на досягнення визначеної мети. Основні з них такі:

1. Досліджено сутність та правову природу публічної служби, а також місце присяги в її проходженні та з'ясовано, що однозначного й уніфікованого визначення поняття «публічна служба» серед українських вчених наразі немає, як і відсутні чіткі критерії щодо віднесення тієї чи іншої служби до публічної, а тому вказане питання залишається дискусійним та перспективним для подальшого наукового дослідження.

Водночас, з урахуванням положень статті 5 Конституції України та опрацьованих робіт українських вчених, які розглядали вказану проблематику, запропоновано авторське визначення поняття «публічна служба», під яким пропонується розуміти службу в органах публічної влади через професійну діяльність, на підставі виданого правового акта про призначення на відповідну посаду, яка спрямована на служіння суспільству та задоволення публічних інтересів, визначених державою.

Достатньо повний перелік видів публічної служби містить частина 3 статті 3 Закону України «Про державну службу», включаючи саму державну службу в розумінні цього Закону, однак вказаний Закон та інше чинне законодавство не містять виключного переліку усіх видів службовців публічної служби, відтак в рамках даного дисертаційного дослідження нами розглянуто адміністративно-правові засади присяги стосовно службовців публічної служби, перелік яких наведено у пункті 17 статті 4 Кодексу адміністративного судочинства України.

Крім того, виявлено, що альтернативна (невійськова) служба відноситься до публічної служби, водночас жодний нормативно-правовий акт не містить обов'язку для особи, яка проходить таку службу, складати присягу, і взагалі

текст такої присяги є відсутнім.

2. З'ясовано, що обов'язковою умовою для проходження публічної служби є прийняття присяги службовцем публічної служби, яка в одних службовців є конкретизованою і детальною із зазначенням службових обов'язків, а в інших – має формальний та декларативний характер. Досліджено поняття та значення присяги в інституті публічної служби та розроблено уніфікований лаконічний текст присяги для усіх службовців публічної служби в Україні, незважаючи на їх належність до законодавчої, виконавчої чи судової гілки влади, в якому, з урахування досвіду країни Європи, такого змісту: «Я (прізвище та ім'я), вступаючи на посаду (зазначається посада), присягаю неухильно дотримуватись Конституції України, законів України та етичних принципів і добросовісно виконувати свої службові обов'язки. Якщо я порушу цю присягу, готовий (-а) нести відповідальність, встановлену законом України». У даному тексті присяги запропоновано визначити обов'язок службовця публічної служби дотримуватись норм Конституції України, етичних принципів та встановити відповідальність за порушення присяги для усіх службовців публічної служби.

3. Виявлено, що сьогодні законодавство, що регулює процедуру прийняття присяги службовцями публічної служби, є розрізним, що, як наслідок, призводить як до труднощів у їх систематизації, так і виникнення певних прогалин у питаннях щодо прийняття присяги окремими службовцями публічної служби.

Зокрема, дослідження адміністративно-правового регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби в Україні, перелік яких наведено у пункті 17 частини 1 статті 4 Кодексу адміністративного судочинства, дає підстави дійти висновку, що на законодавчому рівні означене питання більш повно врегульовано лише стосовно військових, поліцейських та суддів. Водночас щодо державних службовців, прокурорів, посадових осіб органів місцевого самоврядування процедура прийняття присяги наразі має формальний характер, що ніяк не підвищує авторитету державної влади і потребує вирішення шляхом внесення відповідних змін до законодавства, що регулює означене питання.

Запропоновано для врегулювання питань, що стосуються правового регулювання прийняття присяги службовцями публічної служби, внести відповідні зміни до національного законодавства, що дасть змогу особі, яка складає присягу, більш глибоко сприйняти значущість присяги як не просто звичайної процедури, а як події, яка наділяє цю особу правами та обов'язками, які вона повинна неухильно виконувати на благо держави та її громадян.

4. При дослідженні питання щодо порядку притягнення до юридичної відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги з'ясовано, що такий порядок є відмінним, оскільки передбачає як можливість звільнення вказаної особи з публічної служби або припинення певного виду юридичної діяльності без можливості у подальшому її відновлення, так і призначення кримінального покарання за вчинення такого діяння.

Також з'ясовано, що сам порядок притягнення до юридичної відповідальності визначено законодавцем окремо для кожного з видів службовців публічної служби щодо визначення притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги, особливо суддів, прокурорів, поліцейських, водночас стосовно інших службовців публічної служби, щодо яких у Конституції України лише зазначено, що відповідальність за порушення присяги існує, такий порядок відсутній.

З огляду на наведене запропоновано внести зміни до нормативно-правових актів щодо регламентації притягнення до юридичної відповідальності за порушення присяги, наприклад, народних депутатів України, працівників Національного антикорупційного бюро України та Національної агенції з питань запобігання та протидії корупції.

5. При дослідженні порядку оскарження рішення суб'єкта владних повноважень про притягнення службовця публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги, у яких передбачено оскарження вказаного рішення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, визначено, що законодавцем передбачено альтернативне право на оскарження таких рішень у судовому порядку. При цьому з'ясовано, що за наявності можливості альтернативного оскарження таких рішень суб'єктів владних повноважень, службовці публічної служби надають перевагу оскарженню саме у судовому порядку, що, на думку автора, пов'язано із тим, що єдиним неупередженим та незалежним органом, який здійснює розгляд провадження щодо правомірності застосування відповідним суб'єктом владних повноважень до службовця публічної служби заходів впливу за порушення присяги, наразі є суд, причому його неупередженість та незалежність є гарантованою та очевидною для обох учасників судового процесу.

З огляду на наведене запропоновано та обґрунтовано пропозицію, що оскарження рішень суб'єктів владних повноважень про притягнення службовців публічної служби до відповідальності за порушення присяги повинно здійснюватися лише у судовому порядку, оскільки рівень юридичних гарантій захисту прав таких службовців у процедурах перегляду питання співмірності застосування санкцій буде значно вищим.

6. При дослідженні текстів присяг окремих службовців публічної служби встановлено, що такі поняття, як «вірність», «чесність», «гідність», «честь», «сумлінність», є загальними, оціночними та виступають специфічною формою відображення суспільних цінностей, водночас на законодавчому рівні юридичне визначення цих понять відсутнє, що дає підстави для їх вільного трактування. На підставі вищенаведеного сформовано пропозицію щодо удосконалення вказаних понять на законодавчому рівні.

7. З'ясовано, що для ефективного адміністративно-правового регулювання прийняття присяги окремими службовцями публічної служби в Україні необхідно внести зміни до чинного законодавства України, зокрема:

1) статтю 7 Постанови Верховної ради України № 2227-IV від 14 грудня

2004 року привести у відповідність до положень ст. 104 Конституції України щодо визначення об'єкта присяги та доповнити нормами, які конкретизують питання щодо визначення списку запрошених осіб (гостей), місця зберігання підписаного тексту присяги, та відомостями про внесення запису у трудову книжку із зазначенням дати складення присяги;

2) у Законі України «Про статус народного депутата України» визначити: місце зберігання підписаного тексту присяги; порядок внесення відомостей щодо запису у трудову книжку про складання присяги; послідовність, в якій народні депутати скріплюють присягу своїми підписами під її текстом та де саме (місце) після її проголошення найстаршим депутатом; яким чином та ким оформлюється відмова народного депутата скласти та підписати текст присяги;

3) Указ Президента України № 380/2011 від 06 квітня 2011 року «Про Порядок складення присяги судді особою, вперше призначеною на посаду професійного судді» доповнити пунктом, яким визначити термін проведення процедури складання присяги суддею після підписання та опублікування Указу Президента «Про призначення судді»;

4) у Законі України «Про прокуратуру» визначити, через який час після призначення на посаду прокурор складає присягу, тобто набуває повноважень як представник держави, місце складання присяги (маються на увазі вимоги до приміщення, наявність у ньому Державного Гербу України і Державного Прапора України) та відповідальну особу, яка буде займатися організаційними питаннями щодо приведення прокурора до присяги та вручення посвідчення прокурора після складання присяги, аналогічно тому, як це відбувається в суддів;

5) у Законі України «Про Національну поліцію» та наказі Міністерства внутрішніх справ України № 1453 від 09 листопада 2015 року визначити час, з якого працівник поліції має відповідні повноваження: з моменту видання наказу про призначення на посаду поліцейського чи з моменту складання присяги;

6) у Законі України «Про державну службу» пропонується закріпити положення, що державний службовець складає присягу у приміщенні, де наявні державні символи, а процедура складення присяги розпочинається і закінчується виконанням Державного Гімну України, а також визначити порядок проголошення присяги у разі прийняття на службу одночасно двох та більше осіб;

7) у Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» визначити інформацію про час приведення публічного службовця до присяги після обрання (призначення) на посаду, місце проведення церемонії (приміщення та відповідні атрибути символів влади) та відповідальну особу за проведення церемонії приведення до присяги.

8. Здійснено аналіз порядку розгляду справ стосовно оскарження рішень суб'єктів владних повноважень щодо службовців публічної служби, які порушили присягу, з огляду на викладені у новій редакції процесуальні положення Кодексу адміністративного судочинства України; також

проаналізовано судову практику з розгляду даної категорії справ та виявлено, що при вирішенні питання про притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги і звільнення із займаних посад пріоритетними для застосування є норми спеціальних законів України

9. З огляду на запит суспільства до службовців публічної служби, з урахуванням отриманих даних анкетування, проведеного в рамках цього дисертаційного дослідження, відсутності нормативно-правового визначення юридичної відповідальності за порушення присяги відносно низки службовців публічної служби запропоновано та обґрунтовано пропозицію щодо запровадження кримінальної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби, аналогічно як це відбувається у військовослужбовців.

10. Окреслено зарубіжний досвід публічної служби на прикладі таких країн Європи, як: Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Чеська Республіка, Польща, Литва, та запропоновано шляхи його імплементації у вітчизняне законодавство.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Данилів С.В. Присяга як адміністративний акт. *JUNALUL JURRIDIC NATIONAL: TEORIE SI PRACTICA (Научный юридический журнал: теория и практика)*. 2016. № 6 (22). С. 28-32.

2. Данилів С.В. Особливості розгляду адміністративними судами справ щодо порушення присяги публічними службовцями. *Актуальні питання публічного та приватного права: науковий журнал*. 2017. № 2 (16). С. 38-44.

3. Данилів С.В. Адміністративна процедура складання присяги. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Том 1. № 45. С. 152-155.

4. Данилів С.В. Порушення провадження в адміністративних справах щодо порушення присяги публічним службовцем. *Підприємництво, господарство і право: науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2017. № 8 (258). С. 94-98.

5. Данилів С.В. Юридична відповідальність за порушення присяги публічного службовця. *Науковий вісник публічного та приватного права: збірник наукових праць*. К.: Науково-дослідний інститут публічного права. 2017. Випуск 3. С. 68-74.

6. Данилів С.В. Адміністративна процедура складання присяги працівниками Національної поліції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. Одеса, 2017. Випуск 27. С. 49-51.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Данилів С.В. Публічна служба: поняття та правова природа // Соціально-економічний розвиток в умовах євроінтеграції: матеріали XLVIII Міжнародної науково-практ. конференції (Чернівці, 15-16 листопада 2016 року). Т.4. Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. С. 17-19.

8. Данилів С.В. Правовий аналіз поняття «присяга» // Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії: Міжнародна науково-практична конференція (м. Харків, 2-3 грудня 2016 р.). Ч. 1. Харків: Східноукраїнська науково юридична організація, 2016 С. 124-126.

9. Данилів С.В. Сутність та види адміністративно-правових засобів забезпечення дотримання присяги службовцями публічної служби // Одеські юридичні читання: матеріали Міжнародно-наукової конференції (м. Одеса, 9 листоп. 2018 р.). Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 79-82.

10. Данилів С.В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання присяги у сфері публічної служби та можливості його використання в Україні // Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 8-9 листоп. 2018 р.). Дніпро: Дніпровський гуманітарний університет, 2018. С. 111-114.

АНОТАЦІЯ

Данилів С.В. Адміністративно-правові засади присяги у сфері публічної служби. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна, Дніпро, 2019.

Дисертація є одним із перших у вітчизняній правовій науці дослідженням, в якому на монографічному рівні проаналізовано та охарактеризовано адміністративно-правові засади присяги у сфері публічної служби на прикладі окремих категорій службовців публічної служби та перспективи розвитку присяги в інституті публічної служби в Україні.

Зокрема, досліджено правову природу присяги службовця публічної служби, поняття «присяги», її зміст та сутність, а також визначено місце присяги в інституті публічної служби. Досліджено та охарактеризовано національне законодавство, що регулює процедуру складання присяги службовцями публічної служби на прикладі окремих службовців, та, з урахуванням досвіду країн Європи, запропоновано шляхи його вдосконалення.

Охарактеризовано види юридичної відповідальності за порушення присяги службовцем публічної служби та з'ясовано порядок притягнення службовців публічної служби до юридичної відповідальності за порушення присяги. Окреслено пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства як стосовно встановлення диференційованої відповідальності службовця публічної служби за порушення присяги, залежно від покладених на нього повноважень, так і визначення юридичної відповідальності за

порушення присяги стосовно тих службовців публічної служби, щодо яких означене питання дотепер залишається невирішеним. Досліджено особливості розгляду адміністративним судами справ означеної категорії з урахуванням ухвалення Кодексу адміністративного судочинства України у новій редакції.

Обґрунтовано перспективні напрямки удосконалення національного законодавства, зокрема приведення його у відповідність до норм і стандартів Європейського Союзу, особливо в частині вирішення питання пропритягнення службовців публічної служби до відповідальності окремо за порушення етичних норм присяги та окремо – за порушення правових та службово-дисциплінарних норм присяги.

Ключові слова: публічна служба, присяга, службовець публічної служби, дисциплінарна відповідальність, юридична відповідальність.

SUMMARY

Danyliv S.V. Administrative and legal principles of the oath in the public service. – *On the rights of the manuscript.*

The thesis is to obtain the degree of candidate of law sciences for a specialty 12.00.07. – Administrative law and process; financial law; information law. – The Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine, Dnipro, 2019.

The thesis is among the first national legal research works in this subject area; it examines the administrative and legal base of the oath practice in the public service at the monographic level on the example of certain categories of public service employees; it evaluates prospects for the development of the oath as a legal act at the Institute of Public Service in Ukraine.

In particular, thesis includes research and analysis of legal base of oath for public servants, definition of oath, its components and meaning, and place of oath in a public service framework. Additionally, thesis examines national legislation of oath-taking for servants in selected areas of public service and suggests possible improvements of legislation taking into account experience of European countries.

Moreover, thesis lists types of legal liabilities which arise when the breach of oath by public servant has occurred and describes how legal liability being enforced in these cases. Thesis suggests improvements of national legislation by differentiating accountability for public servants who breached the oath with respect of public servant's seniority level. Similarly, thesis proposes legal liability establishment for instances when breach of oath has occurred, however, legal liability has not been confirmed.

In addition, thesis studies specifics of court proceeding of appeals in the relevant categories in accordance with the Code of Administrative Procedure of Ukraine according to the newly accepted legislation.

Finally, thesis validates possible amendments and additions to the national legislation, in particular by bringing current legislation on par with the norms and standards of the European Union by resolving the issue of prosecution of public service employees separately for violating ethical standards of the oath, and separately for violating public service employees of legal and service-disciplinary oath norms.

Keywords: public service, oath, public servant, disciplinary liability, legal liability.